

**Конспект уроку на тему
«Князювання Володимира Великого»
7 клас, історія України**

**Виконала:
Вчитель історії
Ланівського ліцею
Оршин О. І.**

Дата:

Тема: Князювання Володимира Великого.

Мета: проаналізувати внутрішню і зовнішню політику князя Володимира; визначити передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії; пояснити зміст термінів і понять «Червенські міста», «Устав земляний», «Змієві вали», «златники», «срібники», «шлюбна дипломатія»; на прикладах діяльності князя Володимира визначити роль особистості в історії; виховувати повагу до видатних діячів минулого.

Очікувані результати

Після цього уроку учні зможуть:

- називати роки правління князя Володимира Святославовича;
- розповідати ,як відбувалося територіальне зростання Русі за князювання Володимира;
- пояснювати, що таке «Червенські міста» , «Устав земляний», «Змієві вали», «златники», «срібники», «тризуб», «хрещення»;
- визначати роль історичної особи в історії;
- вдосконалити навички роботи з історичною картою;
- працювати з різними історичними джерелами;
- вдосконалити вміння аналізувати історичні документи;
- визначати та аргументувати свою позицію.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: підручник, атлас, карта «Київська держава за князювання Володимира Великого і Ярослава Мудрого», презентація до теми.

Основні терміни і поняття: Червенські міста, Устав земляний, Змієві вали, златники, срібники, шлюбна дипломатія.

Основні дати і події: 980—1015 рр. — період правління Володимира Великого; 988 р. — запровадження князем Володимиром християнства як державної релігії Русі.

Структура уроку

I. Організація навчальної діяльності

II. Актуалізація опорних знань

III. Вивчення нового матеріалу

IV. Закріплення нових знань

V. Підсумки уроку

VI. Домашнє завдання

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель інформує учнів про початок розгляду розділу «Київська держава (Русь-Україна) наприкінці X — у першій половині XI ст.», тривалість його вивчення, форми і терміни проведення практичного заняття, уроку узагальнення й тематичного контролю. Після цього повідомляє тему й основні завдання уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда за запитаннями

1. Як відбувалося поширення християнства за князювання Аскольда та Ольги?

2. Які східнослов'янські союзи племен входили до складу Київської держави за правління князя Святослава?

3. Які зміни в управлінні державою здійснив князь Святослав напередодні Другого Балканського походу?

4. Коли, за повідомленням літописця, печеніги вперше з'явилися біля кордонів Русі?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Оголошення теми, завдань уроку.

Проблемне питання уроку: За що князь Володимир дістав прізвиська Ясне Сонечко, Святий та Великий?

1. Початок правління князя Володимира. Територіальне зростання Київської держави

Розповідь учителя

Після смерті Святослава між членами династії Рюриковичів почалася боротьба за владу. Олег і Володимир не хотіли визнавати великим князем київським свого старшого брата Ярополка. У свою чергу він вирішив приборкати братів і стати єдиновладним володарем Русі. У 977 р. Ярополк вирушив із військом у Деревлянську землю, щоб відібрати її в Олега. Олег програв битву зі своїм старшим братом і загинув.

Володимир, який у цей час правив у Новгороді, щоб не повторити трагічної долі брата, утік до Швеції. Звідти він повернувся із сильною варязькою дружиною і рушив на Київ. Унаслідок нетривалої війни між братами Ярополк загинув, і великим князем київським став Володимир (додаток1).

2. Внутрішньополітичні перетворення князя Володимира

Розповідь учителя

У своїй діяльності Володимир докладав багато зусиль для розбудови державності Русі. Близько 988 р. він здійснив адміністративну реформу. Князь позбавив влади місцеву племінну знать і посадив у княжіннях намісниками своїх десяткох синів. Відтоді в життєво важливих центрах Русі були провідники волі великого князя київського зі своїми дружинами. Князь провів також судову реформу, запровадивши «Устав земляний» — новий збір норм усного звичаєвого права, що базувався на давніх звичаях і традиціях східних слов'ян.

Майже безперервна боротьба Володимира з печенігами, які чинили напади на Русь, обумовила необхідність здійснення воєнної реформи. Замість найманців-варягів князю стали служити «мужі кращі» зі східнослов'янських союзів племен, а південні кордони було зміцнено величезною за розмірами системою укріплень, відомою як «Змієві вали» (додаток 2).

Внутрішня політика князя Володимира:

Адміністративна реформа	Військова реформа	Судова реформа
<ul style="list-style-type: none">Передусім він зосередився на зміцненні адміністративної влади, спрямованої на ліквідацію племінних княжінь і запровадження нового адміністративного поділу країни на уділи — землі довкола найбільших міст.	<ul style="list-style-type: none">Військова реформа була спрямована як на посилення обороноздатності країни, так і на зміцнення особистої влади великого князя. Володимир активно роздавав «мужам лучшим» земельні володіння у прикордонних районах Русі, зобов'язуючи їх до військової служби.	<ul style="list-style-type: none">Судова реформа Володимира полягала в розмежуванні єпископського та місцевого судів. Спроба ввести смертну кару за особливо тяжкі злочини зазнала невдачі.

Зверніть увагу

«Змієвими валами» називали оборонні лінії, які захищали Київ із півдня, сходу й заходу, простягаючись майже на тисячу кілометрів уздовж проток Дніпра. Назва походила від легенди про богатирів, які боролися з велетенським змієм, що нападав на слов'янські землі. Вони начебто запрягали Змія в плуг й орали гігантські борозни, доки він не сконав.

Багато уваги Володимир приділяв розбудові свого «стольного града» Києва. На початку його князювання розпочалося будівництво нової міської фортеці «міста Володимира» площею в 10 гектарів. Центральну частину міста, або Гору, оточували високі земляні вали з дерев'яними баштами. До міста прилягали укріплені передмістя, найбільшим із яких був Поділ.

На початку свого правління Володимир здійснив першу релігійну реформу. Він спробував реформувати язичництво, проголосивши Перуна верховним богом Русі. Проте стара віра не відповідала новим відносинам у суспільстві. До того ж у тогочасному християнському світі східних слов'ян часто називали принизливим прізвиськом «варвари». Імовірно, усе це спонукало князя Володимира охрестити Київську державу.

Робота з картою

За допомогою карти атласа «Київська держава за князювання Володимира Великого» с.4 дайте відповідь на запитання та виконайте завдання

Назвіть держави та народи, що межували з Київською Руссю на початку XI століття ?

1.) Проти яких слов'янських племен здійснював походи князь Володимир?

2.) Які території були приєднані до Київської Русі за часів князювання Володимира ?

3.) Які племена нападали на Київську Русь за часів князювання Володимира?

3. Запровадження князем Володимиром християнства на Русі

Колективна робота учнів з підручником

Учитель організовує самостійне опрацювання учнями відповідного матеріалу параграфу з наступним обговоренням передумов, перебігу здійснення й історичного значення запровадження християнства як державної релігії.

Результати роботи учнів учитель систематизує й уточнює за допомогою наведеного матеріалу.

Додаткова інформація

Вирішивши охрестити населення своєї держави, Володимир зупинив свій вибір на християнстві візантійського зразка. Здійсненню задумів князя сприяв збіг обставин. Візантійський імператор Василій II звернувся до Володимира з проханням про військову допомогу для придушення бунту. Київський князь погодився за умови, якщо сестра імператора Анна стане його дружиною. Складність ситуації примусила Василя II прийняти цю пропозицію, хоча за традицією візантійські принцеси могли виходити заміж лише за рівних собі осіб.

Однак після того як військо київського князя допомогло імператору придушити бунтівних феодалів, Василій II відмовився віддати свою сестру за Володимира. Для того щоб примусити Василя II виконати обіцянку, князь Володимир у 988 р. захопив місто Херсонес (Корсунь) — оплот візантійського

панування на Кримському півострові. Імператор був змушений виконати умови угоди, але зобов'язав Володимира перед шлюбом з Анною охреститися, оскільки християнка не може стати дружиною язичника. Князь на це погодився.

Після хрещення Володимира візантійськими священиками в Херсонесі він узяв шлюб з Анною. Ця подія започаткувала процес хрещення Київської держави. Повернувшись до Києва, Володимир організував хрещення населення своєї столиці (додаток3).

Робота з документом

«ПОВІСТЬ МИНУЛИХ ЛІТ» ПРО ХРЕЩЕННЯ КИЯН

І коли Володимир прибув, повелів він поскидати кумирів — тих порубати, а других вогню оддати. Перуна ж повелів він прив'язати коневі до хвоста і волочити з Гори по Боричевому узвозу на ручай, і дванадцятьох мужів поставив бити його палицями...

І коли ото волокли його по ручаю до Дніпра, оплакували його невірні люди, бо іще не прийняли вони були хрещення. І приволікши його, вкинули його у Дніпро...

Потім же Володимир послав посланців своїх по всьому городу, говорячи: «Якщо не з'явиться хто завтра на річці — багатий, чи убогий, чи старець, чи раб,— то мені той противником буде»... А назавтра вийшов Володимир з попами цесарициними і корсунськими на Дніпро. І зійшлося людей без ліку, і влізли вони у воду, і стояли — ті до шиї, а другі — до грудей. Діти ж не відходили од берега, а інші немовлят держали. Дорослі ж бродили у воді, а попи стоячи молитви творили.

Запитання до документа

- 1) Як, за повідомленням літописця, відбувалося хрещення киян?
- 2) Чому Володимир наказав бити палицями статую Перуна? Як цим вчинком він хотів вплинути на киян і схилити їх до хрещення?
- 3) Яким є ставлення Нестора-літописця до подій, про які він розповів? Чому ви так вважаєте?

Пізніше почалося хрещення жителів інших земель Русі. У літописі Нестор розповідає про всі події, пов'язані із запровадженням християнства, під 988 р., проте дослідники вважають, що вони відбувалися впродовж 988—990 рр.

4. Зовнішня політика князя Володимира

Розповідь учителя

Князь Володимир був сильним і войовничим правителем, який провадив активну зовнішню політику (додаток5). У відносинах із сусідніми державами він використовував як військову силу, так і дипломатичні контакти. Зокрема, як ви вже знаєте, князь відвоював у Польщі загарбані нею Червенські міста. Він також заволодів землями ятвягів — дикого, але мужнього литовського племені, яке жило в лісах між Польщею і Литвою. За свідченням ісландського літописця, Володимиру сплачували данину всі племена, що мешкали від Німану до Фінської затоки.

Київ за князювання Володимира підтримував зв'язки із Заходом, започатковані ще Ольгою. Двічі відвідували київського князя (у 988 та 991 рр.) послы Папи Римського. У 994 та 1000 рр. посольства Володимира їздили до Риму. Відбувалися неодноразові обміни посольствами з Німеччиною.

Із метою захистити південні кордони Русі, крім воєнних походів проти печенігів, князь уклав мир із болгарами. Із Візантією князь Володимир прагнув налагодити добросусідські відносини, які ґрунтувалися на спільній вірі. Налагодивши зв'язки з Папою Римським, він змусив Візантію, яка не бажала розширення сфери його впливу на Русь, ставитися до русичів, як до рівних.

Свідченням визнання його заслуг на Русі стало звеличення князя народом у билинах як «Володимира Красне Сонечко» та приєднання православною церквою до лику святих. На Заході Володимира з повагою називали «повелителем русів, могутнім завдяки своєму королівству й багатству».

Володимир добре розумів важливість традиційної для того часу практики так званої «шлюбної дипломатії» та активно її застосовував для підтримання стабільних відносин з іншими країнами. Кожен такий шлюб із представниками правлячих династій європейських країн був своєрідною печаткою, яка закріплювала укладений київським князем політичний союз.

Діяльність Володимира Великого

Характеристика	Володимир Великий
Роки князювання	980 – 1015 рр.
Внутрішня політика	<ul style="list-style-type: none"> • Завершив об'єднання всіх руських земель у складі Руської держави. • Практично завершив процес утворення Русі-України. • Приєднав землі майже всіх слов'янських племен. • Збудував укріплену лінію для захисту. • Запровадив 988 р. християнство як державну релігію. • Збудував Десятинну церкву, засновано першу школу. • Почав карбувати перші монети – срібники та златники (додаток4).
Зовнішня політика	<ul style="list-style-type: none"> • Воював із в'ятичами; ятвягами, радимичами, волзькими болгарами та хорватами. • Розвивав економічні, політичні та культурні зв'язки з Візантією, Польщею, Угорщиною, Чехією, західноєвропейськими країнами.
Історичне значення	<ul style="list-style-type: none"> • Значно зміцнив і розширив кордони Русі-України. • Діяльність князя сприяла розвитку Київської держави й зміцненню її міжнародного авторитету. • Київська держава стала нарівні з багатьма державами Європи та Близького Сходу.

ІV. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ

Запитання і завдання

1. Коли розпочалося правління князя Володимира?
2. Покажіть на карті територію Червенських міст.
3. У чому полягала судова реформа князя Володимира?
4. Що таке Змієві вали?
5. Яка подія започаткувала хрещення Русі?
6. Що таке «шлюбна дипломатія»?
7. Заповніть пропуски

1. В..... році прийшов до влади князь Володимир .
2. У році князь Володимир здійснив адміністративну реформу і хрещення Русі..
3. рік-дата смерті Володимира Святославовича.
4. ... рік-дата смерті Святослава

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

(Учитель привертає увагу учнів до провідних ідей матеріалу, розглянутого на уроці, за потребою супроводжує їх коротким коментарем.) В історію Київської держави князь Володимир увійшов як енергійний реформатор, діяльність якого сприяла зміцненню країни. Територія Русі на кінець князювання Володимира досягла 800 км² і загалом відповідала межам розселення східнослов'янської спільноти. Запровадження Володимиром християнства як державної релігії Русі мало важливе значення, що визначило її подальший розвиток. Завдяки цій події Русь змогла увійти до кола християнських держав світу та підтримувати рівноправні відносини з Візантією, Німеччиною та іншими державами.

Наприкінці X — на початку XI ст. Київська держава досягла небаченої могутності, зміцнилося її внутрішнє становище та зріс міжнародний авторитет.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацюйте відповідний параграф підручника.
2. Підготуйте есе за темою «Місце і роль князя Володимира Великого в історії Київської держави».

Додаток №1

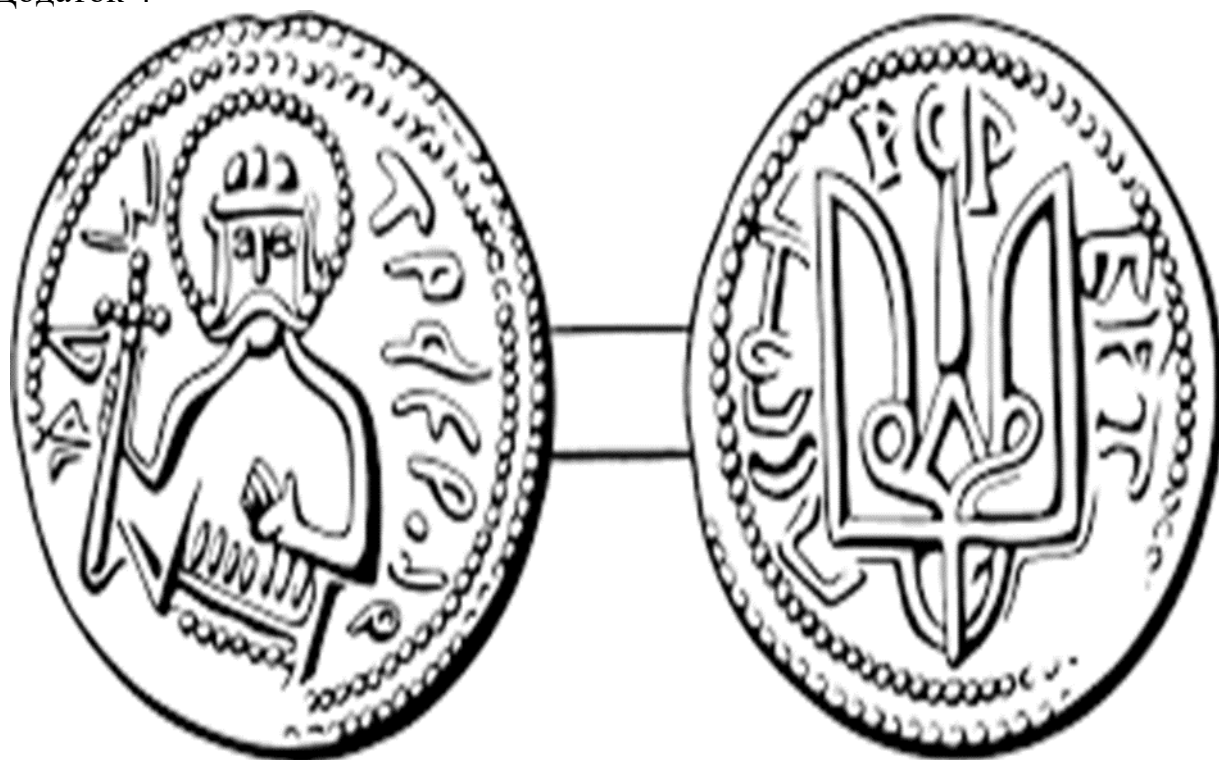
Додаток №2

Додаток №3

Додаток 4

Додаток №5

Зовнішня політика Володимира Великого:

- До складу Київської Русі на початку правління Володимира входило близько 20-ти різних земель, племен, серед яких були і слов'янські, і фінські, і тюркські.
- Року 981 повстали в'ятичі, Володимир переміг їх і наклав на них «дань від рала». Наступного року він знову ходив на в'ятичів і переміг їх удруге.
- Року 984 ходив Володимир на радимичів з воєводою Вовчий Хвіст. Можна гадати, що радимичі поставили сильний збройний опір, бо літопис зазначає: «зустрів (воєвода) радимичів на річці Пищані і переміг».
- 981-го року Володимир пішов на захід «до ляхів», як каже «Повість временних літ», і взяв гради їх - Перемишль, Червень, Бузьк, Белз, Волинь.
- Літопис занотовує похід Володимира на хорватів у 993 році. З того часу на землях хорватів закріплюється назва «Русь».